

Assertive Communication in Pre-adolescents: A Comparative Perspective between Genres

[Comunicarea asertivă la preadolescenți: o perspectivă comparativă
între genuri]

Mariana Floricica Călin¹, Mihaela Luminița Sandu², Lavinia Maria Pruteanu³

¹ Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea Ovidius din Constanța, România.

² Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea Ovidius din Constanța, România.

³ "Petre Andrei" University of Iași, Romania. E-mail: lavinia_pruteanu@yahoo.com (corresponding author)

Abstract

Assertive communication in preadolescents represents an essential socio-emotional competence that supports the clear expression of needs, emotions, and opinions, with respect for both oneself and others. From a comparative gender perspective, studies indicate differences in communication styles, with girls often displaying greater emotional sensitivity and relational orientation, while boys tend to adopt more direct or instrumental forms of expression. These particularities are influenced by gender socialization, cultural expectations, and educational models, highlighting the need for tailored psychoeducational interventions to foster the development of assertive communication in all preadolescents, regardless of gender. Fear of communication in preadolescents is frequently associated with the fear of negative evaluation, social rejection, or ridicule, and is intensified by the emotional sensitivity characteristic of this developmental stage. This fear can inhibit assertive communication, leading to avoidance behaviors, passivity, or, conversely, aggressive reactions. From a comparative gender perspective, girls tend to internalize communication-related anxiety to a greater extent, manifesting restraint and self-criticism, while boys may mask fear through dominant behaviors or social withdrawal, underscoring the importance of educational and familial support in reducing communication anxiety.

Keywords: assertive communication, fear of communication, preadolescents, gender differences, social anxiety, interpersonal relationships.

How to cite: Călin, M.F., Sandu, M.L., & Pruteanu, L.M. (2025). Assertive Communication in Pre-adolescents: A Comparative Perspective between Genres. *Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iași Fascicula: Asistență Socială, Sociologie, Psihologie*, 33, 26-42. <https://doi.org/10.63331/upasw/33/03>

Introducere

Definirea comunicării poate fi complicată din cauza multitudinii de perspective din care poate fi analizată. J. Gordon¹ subliniază că „percepția, atribuirea, motivația, precum și personalitatea și dezvoltarea individuală a fiecărui comunicator influențează felul în care o persoană recepționează informațiile transmise de altcineva”.

În Dicționarul praxiologic de pedagogie², asertivitatea este descrisă ca o caracteristică a comunicării între oameni, definită drept „exprimarea propriilor opinii, convingeri și trăiri emoționale, ținând cont de reacțiile emoționale și afective ale interlocutorului, fără a-i încălca drepturile”.

Alberti & Emmons³ consideră comunicarea asertivă ca fiind o „acțiune directă, fermă, pozitivă și, când este necesar, perseverentă, având scopul de a promova egalitatea în relațiile interpersonale”.

Dana Lancer⁴ susține că comunicarea asertivă respectă limitele dintre noi și ceilalți și reprezintă modalitatea prin care ne putem exprima gândurile, sentimentele, nevoile și experiențele, inclusiv reacțiile noastre la afirmațiile și comportamentele altora. „Un răspuns este diferit de o reacție; reacția nu este asertivă.” Când reacționezi, permiți celui alt să-ți influențeze și să preia controlul asupra încrederii și stimei tale de sine. „Reacționezi la ceea ce se întâmplă în interiorul acelei persoane, în loc să te concentrezi pe ceea ce se întâmplă în tine. În schimb, un răspuns ia în considerare sentimentele și gândurile tale în raport cu cealaltă persoană”.

Referitor la capacitatea de a exprima și înțelege gândurile, emoțiile și sentimentele unei persoane, asertivitatea este descrisă ca „abilitatea de a ne exprima emoțiile și convingerile fără a leza sau a încălca drepturile celorlalți”⁵.

Zac M. Cruz⁶ descrie persoanele care utilizează acest tip de comunicare ca fiind capabile să își exprime clar nevoile, opiniile și sentimentele, apărându-și ferm drepturile și obligațiile, fără a-i deranja sau a-i dezavantaja pe alții. Aceste persoane nu doar că își valorizează emoțiile, timpul și nevoile, dar pun un accent deosebit pe respectarea drepturilor celorlalți. Cu toate că niciun stil de comunicare nu poate garanta rezultate pozitive, „comunicarea asertivă tinde să fie cea mai eficientă pe termen lung”.

Comportamentele asertive au fost clasificate în categorii opuse de Ames & Flynn⁷, după cum urmează:

- Proactive (de exemplu, exprimarea propriilor nevoi) și reactive (de exemplu, apărarea împotriva impunerii altora);

¹ J. Gordon, *Organizational Behavior* (New York: Allyn and Bacon Inc., 1983), 223.

² Mihai Bocoș, coord., T. R. Răduț, C. Stan, O. Chiș, și D. Andronache, *Dicționar praxiologic de pedagogie. Volumul I: A–D* (Pitești: Editura Paralela 45, 2016), 15.

³ Robert E. Alberti și Michael L. Emmons, *Your Perfect Right: A Guide to Assertive Living*, 6th ed. (San Luis Obispo, CA: Impact Publishers, 1990).

⁴ Dana Lancer, *How to Speak Your Mind: Become Assertive and Set Limits* (U.S.A.: Smashwords Edition, 2012), 6.

⁵ Aurel Baban, *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere* (Cluj-Napoca: Imprimeria „Ardealul”, 2000), 93

⁶ Zac M. Cruz, *Assertiveness Training: Mastering Assertive Communication to Learn How to Be Yourself and Still Manage to Win the Respect of Others* (Independently Published, 2020), 13.

⁷ David R. Ames și Francis J. Flynn, “What Breaks a Leader: The Curvilinear Relation between Assertiveness and Leadership,” *Journal of Personality and Social Psychology* 92, no. 2 (2007): 307–324, <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.2.307>

- Verbale (de exemplu, formularea clară a cerințelor) și nonverbale (de exemplu, exprimarea neplăcerilor);

- Locale sau imediate (de exemplu, un dezacord față în față) și difuze sau prelungite (de exemplu, tactici de influență în timp).

- Contactul vizual este un indicator comportamental esențial al comunicării asertive. Adesea, evaluăm persoanele cu care interacționăm pe baza duratei și tipului de contact vizual. Conform studiului lui Argyle⁸, contactul vizual joacă un rol important în comunicare: reglează fluxul conversației, oferă feedback vorbitorului, exprimă emoții și informează participanții despre natura relației dintre ei.

Analizând informațiile prezentate, putem identifica comportamentul asertiv prin intermediul unor indicatori nonverbal precum:

- Contactul vizual: o persoană asertivă menține contactul vizual cu interlocutorul în timpul conversației; lipsa acestuia poate sugera neîncredere în mesaj.

- Tonul vocii: ar trebui să fie moderat, evitând atât un ton răstit, care poate inhiba interlocutorul, cât și un ton șoptit, care ar putea sugera nesiguranță.

- Postura: poziția corpului unei persoane asertive variază în funcție de situație, dar este de preferat o postură relaxată și dreaptă; o postură prea rigidă exprimă tensiune, iar una prea lejeră poate fi interpretată ca lipsă de respect.

- Mimica: pentru ca mesajul să fie perceput ca asertiv, mimica trebuie să fie adecvată și în concordanță cu conținutul mesajului.

Asertivitatea este considerată a fi un echilibru comportamental, situat între reacțiile pasive și cele agresive.

Pasivitatea se manifestă prin acordarea unei atenții exagerate opiniilor și nevoilor celorlalți, în timp ce propriile opinii și nevoi sunt ascunse sau neglijate. Această abordare poate fi folosită ca o strategie pentru evitarea conflictelor.

Pe de altă parte, agresivitatea implică impunerea propriilor opinii și cerințe asupra altora. Reușita asertivității nu se măsoară întotdeauna în rezultate concrete, cum ar fi obținerea a ceea ce s-a cerut. Uneori, succesul asertivității constă în menținerea controlului personal și a respectului de sine pe parcursul întregii interacțiuni.

Referitor la comunicarea asertivă, Baban⁹ prezintă în cercetările sale următoarele principii:

- Spune NU atunci când un drept sau o valoare personală este încălcată;
- Argumentează-ți punctul de vedere fără a te justifica – nu cere scuze;
- Exprimă-ți opiniile clar și specific – evită formulările vagi;
- Acceptă și oferă complimente;
- Fii direct;
- Solicită feedback pentru a evita neînțelegerile;
- Schimbă subiectul sau evită discuția atunci când nu poți comunica asertiv;
- Menționează comportamentul inadecvat al unei persoane într-un mod pozitiv;
- Concentrează-te pe comportament, nu pe persoană atunci când oferi un feedback;
- Evidențiază consecințele negative ale comportamentului asupra ta;
- Precizează comportamentul dorit și oferă alternative pentru schimbare;
- Evaluează costurile și beneficiile comportamentului.

⁸ Michael Argyle, F. Alkema și R. Gilmour, "The Communication of Friendly and Hostile Attitudes by Verbal and Non-Verbal Signals," *European Journal of Social Psychology* 1, no. 3 (1971): 385–402, <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420010307>

⁹ Baban, *Consiliere educațională*, 155.

Pentru a susține aceste idei, am realizat un tabel în care am rezumat cele mai relevante aspecte ale viziunii asupra lumii și câteva tipare lingvistice pentru fiecare dintre cele trei tipuri de comunicatori, așa cum sunt prezentate de Potts & Potts¹⁰.

Viziunea asupra lumii și tipare lingvistice ale celor 3 tipuri de comunicatori Potts & Potts¹¹.

Comunicatorul agresiv	– Lumea este un loc ostil – singura modalitate de a supraviețui este să fii mai puternic decât alții și să-ți afișezi forța – nu există medalii pentru învinși – fii primul care lovește, cea mai bună apărare este atacul – nevoile mele sunt importante. – opiniile și sentimentele celorlalți contează mai puțin Mă caracterizează cel mai bine: „Eu câștig, tu pierzi.”
Comunicatorul asertiv	– am nevoi și dorințele fel cum au și alții – am la fel de mult dreptul ca alții să mă exprim – eu sunt responsabil pentru comportamentul meu și suport consecințele pentru asta – îmi pot susține punctul de vedere fără a ataca pe alții – îmi pot exprima nevoile, dorințele și sentimentele deschis și sincer. Mă caracterizează cel mai bine: „Eu câștig, tu câștigi.” Sau „win-win”
Comunicatorul pasiv	– nu sunt important – nevoile, dorințele și sentimentele mele nu sunt la fel de importante ca ale altor oameni – nu știu să-mi apăr interesele – îmi exprim punctul de vedere ezitant iar asta îi face pe alții să-l ignore – pot fi manipulator, făcându-i pe alții să-mi plângă de milă. Mă caracterizează cel mai bine : „Eu pierd, tu câștigi” sau „dacă eu pierd, pierzi și tu!”

Una dintre cauzele care generează dificultăți în comunicare este "incapacitatea de a recunoaște și exprima emoțiile din teama de a se expune". Una dintre cele mai mari provocări în exprimarea emoțională este existența unor stereotipuri sociale legate de manifestarea emoțiilor. Comunicarea eficientă presupune abilitatea de a-ți exprima emoțiile¹².

În anii '60, profesorul Albert Mehrabian și echipa sa de la Universitatea din California au realizat studii privind tiparele de comunicare. Aceste cercetări, care au inclus aspecte de comunicare verbală, subliniază importanța elementelor nonverbale în transmiterea și interpretarea mesajelor. Aceste elemente includ postura, distanța față de interlocutor, gesturile, expresiile faciale, mișcările capului și contactul vizual, dar și aspecte nonverbale precum tonul, volumul, viteza vorbirii, accentuările, pauzele și modul de exprimare.

Cercetările prof. Mehrabian au fundamentat frecvent citatele statistici despre eficiența comunicării:

- 7% din mesaj este asociat cu emoțiile și atitudinile transmise prin cuvinte;
- 38% din mesaj este legat de emoțiile și atitudinile exprimate prin voce;

¹⁰ Potts, C., și S. Potts. *Asertivitatea: Cum să rămâi ferm indiferent de situație*. București: Trei, 2017.

¹¹ Potts și Potts, *Asertivitatea*.

¹² Baban, *Consiliere educațională*, 88.

- 55% din mesaj este atribuit emoțiilor și atitudinilor redade prin expresii faciale, postură și gesturi"¹³.

Așa cum se observă mai sus, exprimarea emoțiilor și sentimentelor este un aspect esențial în procesul de comunicare și reprezintă o componentă importantă a comunicării asertive. Acesta este motivul pentru care am ales să mă concentrez în cercetarea mea asupra diferențelor de gen în comunicarea asertivă, punând un accent deosebit pe exprimarea sentimentelor.

Contextul în care se desfășoară comunicarea influențează întregul act de comunicare și reprezintă mediul în care aceasta are loc.

Studiul nostru se axează pe utilizarea comunicării asertive de către elevii cu vârste cuprinse între 11 și 14 ani. În ciuda aparențelor, la această vârstă, elevii sunt foarte preocupați de percepția celorlalți despre ei. Această perioadă nu este una marcată de liniște și calm, ci de interacțiuni intense, contacte frecvente și apropiere fizică în cadrul clasei, ceea ce duce la un nivel ridicat de atracție interpersonală.

Ovidiu Pânișoară¹⁴ subliniază că în grupurile de elevi există „o dependență informațională, dar și o dependență afectivă sau motivațională între membrii acestuia”, iar grupul exercită "o presiune asupra membrilor săi pentru a menține și dezvolta unitatea și o anumită omogenitate internă", fenomen pe care îl numește "presiunea grupului spre uniformitate".

2. Obiectivele și ipotezele cercetării

Obiectivul cercetării:

Identificarea existenței diferențelor de gen în privința exprimării sentimentelor ca trăsătură a comunicării asertive la elevii cu vârste cuprinse între 11 și 14 ani.

Ipoteza: Se prezumă că există diferențe de gen în ceea ce privește teama de exprimare a propriilor sentimente ca trăsătură a comunicării asertive.

3. Prezentarea lotului de participanți

Grupul de studiu a fost format din 30 de elevi cu vârste cuprinse între 11 și 14 ani, provenind exclusiv din mediul urban. Din punct de vedere al distribuției pe gen, 17 dintre participanți au fost fete, reprezentând 56% din total, iar 13 au fost băieți, adică 43% din eșantion. În ceea ce privește repartitia pe grupe de vârstă, un elev avea 11 ani, 15 elevi aveau 12 ani, 11 elevi aveau 13 ani, iar 3 elevi aveau 14 ani. Această distribuție asigură o reprezentare echilibrată a categoriilor de vârstă analizate în cadrul cercetării.

4. Instrumente de cercetare

Instrumentul utilizat în cercetare a fost un set de întrebări structurate sub forma unui interviu, compus din 15 întrebări: 11 întrebări închise, 2 întrebări mixte și 2 întrebări deschise. Scopul acestui instrument este de a evidenția tipul de comunicare folosit de elevii cu vârste cuprinse între 11 și 14 ani, capacitatea lor de a-și exprima sentimentele și modul în care reacționează în situații conflictuale. Setul de întrebări include și o scală Likert cu 5 niveluri (niciodată, rar, uneori, des, întotdeauna).

¹³ Potts și Potts, *Asertivitatea*, 95

¹⁴ I. O. Pânișoară, *Comunicarea eficientă: Metode de interacțiune educațională* (Iași: Polirom, 2003).

Concordanța între itemii folosiți și indicatorii comportamentali specifici comunicării asertive	
Atunci când începe o conversație, o continuă și o finalizează încercând să-și expună argumentele în fața celorlalți, fără a-i jigni sau a fi agresiv	Confrunt situațiile neplăcute pe loc
Contactul vizual- privește interlocutorii drept în ochi, pentru a evita transmiterea mesajelor nedorite	Mă uit în ochii persoanei cu care vorbesc
Reușește să spună "nu" chiar și în situațiile în care i se pare că e dificil să facă acest lucru	Spun „Da” când de fapt aș fi vrut să spun „Nu” pentru că mi-e jenă să refuz
Își asumă responsabilitatea pentru ceea ce a spus sau ceea ce a făcut indiferent de cât de grave sunt consecințele	Îmi cer scuze atunci când sunt vinovat
Practică ascultarea activă	Ascult părerile celorlalți chiar dacă nu sunt de acord cu ele
Se percepe ca fiind o persoană corectă, cu încredere în propriile forțe și cu un set de valori în care crede și pe care le apără indiferent de ce îi spun cei din jur.	Îmi exprim părerea chiar dacă este diferită de a celorlalți colegi
	Îi întrerup pe alții când vorbesc
Își susține propriile drepturi fără a le încălca pe ale altora.	Mă apăr atunci când sunt acuzat pe nedrept
Tonul vocii trebuie să fie potrivit, pentru că dacă ar vorbi încet ar da impresia de nesiguranță, iar dacă tonul vocii este ridicat, celălalt interlocutor l-ar putea considera agresiv	Vorbesc pe un ton potrivit
Își exprimă atât sentimentele pozitive, cât și pe cele negative, într-o manieră care să nu provoace neplăceri celor din jur	Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele

5. Designul experimental al cercetării.

Grila de interviu a fost aplicată online cu ajutorul platformei Google Forms, unui număr de 30 de subiecți. Redactarea grilei de interviu a avut loc la sfârșitul lunii aprilie. Pentru colectarea datelor am folosit formulare online asigurând confidențialitatea respondenților, nu s-au solicitat nici un fel de date personale, iar chestionarele au fost completate voluntar de către respondenți procesul de colectare a datelor desfășurându-se pe parcursul lunii martie a anului 2022.

Datele colectate au fost prelucrate cu ajutorul programului IBM SPSS Statistic 20.0 (*Statistical Program for Social Sciences*) la începutul lunii aprilie 2022

Au fost utilizați itemi cu o singură variantă de răspuns, pe care respondenții o bifau din mai multe variante posibile sau itemi cu răspunsuri libere scurte.

6. Cerințe etice

În introducerea grilei de interviu au fost prezentate scopul și intențiile cercetării într-o manieră onestă și transparentă, absolut toți participanții implicându-se voluntar în acest studiu de cercetare care le asigură confidențialitate absolută și protecția datelor personale, răspunsurile fiind anonime.

Cercetarea științifică nu lezează demnitatea persoanelor implicate în mod direct sau nu prin intermediul studiilor respective, asigurând diseminarea rezultatelor de cercetare cu obiectivitate, acuratețe și imparțialitate.

7. Calculul indicilor de start pentru variabilele studiate + Histograme

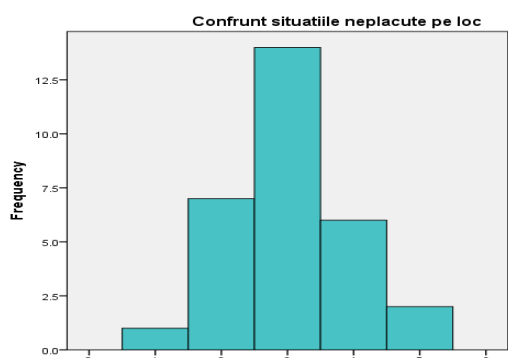

Fig. 1. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: "Confrunt situațiile neplăcute pe loc"

Tab 1. Tabelul frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: Confrunt situațiile neplăcute pe loc

	Frequency	Percent
niciodată	1	3.3
rar	7	23.3
uneori	14	46.7
des	6	20.0
întotdeauna	2	6.7
Total	30	100.0

După cum se poate observa în **Figura 1** și **Tabelul 1**, 46% din respondenți au afirmat că uneori confruntă situațiile neplăcute pe loc, 23% o fac rar, 6% des și o singură persoană nu face acest lucru niciodată. La această întrebare doar 2 persoane au oferit răspunsul "întotdeauna".

Aceste rezultate pot fi explicate prin faptul că situațiile neplăcute pot provoca emoții negative.

Amânarea rezolvării situațiilor neplăcute presupune implicit și evitarea expunerii la sentimente neplăcute pe care elevii preadolescenți nu știu să le controleze. Autocontrolul emoțiilor este o abilitate care se dobândește în timp.

Fig. 2 Distribuția frecvențelor absolute și cumulate pentru întrebarea: "Mă uit în ochii persoanei cu care discut"

Tab 2. Tabelul frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: Ma uit in ochii persoanei cu care discut

	Frequency	Percent
rar	3	10.0
uneori	4	13.3
des	14	46.7
întotdeauna	9	30.0
Total	30	100.0

30% din respondenți mențin întotdeauna contactul vizual cu interlocutorul în timpul conversațiilor așa cum evidențiază **tabelul 2** și **figura 2**, în timp ce aproape jumătate dintre ei (46,7%) spun că fac acest lucru des. 13% din subiecți se uită în ochii persoanelor cu care discută doar uneori iar 10% o fac foarte rar. Faptul că doar 30% dintre elevi mențin contactul vizual cu interlocutorul pe tot parcursul conversației poate avea ca sursă teama ca menținerea contactului vizual să nu fie interpretată ca fiind un comportament agresiv sau prea încrezător, sfidător.

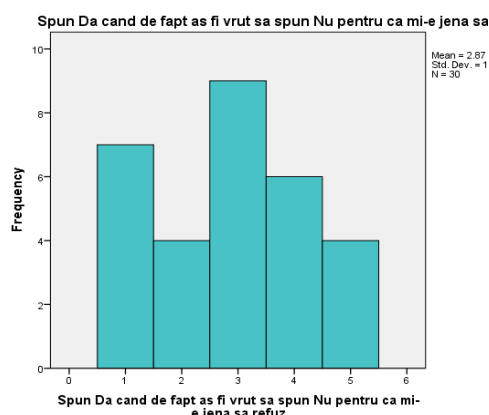

Fig. 3. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate pentru întrebarea: " Spun "Da" când de fapt aș fi vrut să spun "Nu" pentru ca mi-e jena să refuz

Tab. 3. Tabelul frecvențelor absolute si cumulate la întrebarea: Spun Da când de fapt aș fi vrut să spun Nu pentru că mi-e jenă să refuz

	Frequency	Percent
Valid		
niciodată	7	23.3
rar	4	13.3
uneori	9	30.0
des	6	20.0
întotdeauna	4	13.3
Total	30	100.0

Din **figura 3** și **tabelul 3** reiese faptul că 13,3% din respondenți din jenă nu refuză niciodată o solicitare deși și-ar dori acest lucru, 20% experimentează acest sentiment des, 43% declară că li se întâmplă uneori sau rar, în timp ce 23,3% nu se simt jenați să refuze pe alții atunci când își doresc acest lucru.

În încercarea de a explica rezultatele anterioare am luat în calcul vârsta respondenților. Preadolescența fiind acea etapă care face trecerea de la copilărie la adolescență.

Există foarte multe familii în care refuzul copilului nu este luat în seamă și el este practic obligat să mănânce, să se îmbrace, să doarmă, să meargă la grădiniță, să devină, pe scurt, un copil „cuminte”. Acest copil va învăța că nu are voie să spună NU, că nu are voie să refuze nimic din ceea ce adulții îi oferă sau îi solicită.

O alta variantă posibilă fiind și aceea că refuzul solicitărilor altor persoane să fie interpretat ca un gest nepoliticos.

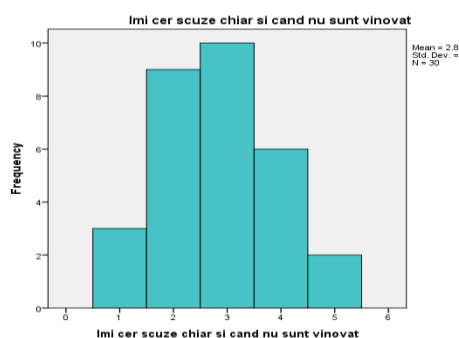

Fig. 4. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate pentru întrebarea: " Îmi cer scuze chiar și când nu sunt vinovat"

Tab. 4. Tabelul frecvențelor absolute si cumulate la întrebarea: Îmi cer scuze chiar și când nu sunt vinovat

	Frequency	Percent
Valid		
niciodată	3	10.0
rar	9	30.0
uneori	10	33.3
des	6	20.0
întotdeauna	2	6.7
Total	30	100.0

Uneori, 33,3% din totalul elevilor chestionați își cer scuze chiar dacă nu sunt vinovați. 20% din ei fac asta des, 6,7% o fac mereu. 30% susțin ca li se întâmplă asta rar, în timp ce doar 10% susțin că nu își asumă niciodată vina pentru greșeli nesăvârșite.

Procentele celor care își cer scuze chiar și atunci când nu sunt vinovați sunt destul de mari. Acest comportament din păcate este încurajat de către adulți. De multe ori am asistat

la situații în care părinții își forțau copilul să își ceară scuze de la frate, sora, de la partenerul de joacă sau de la un copil cu care a intrat accidental în conflict.

În situațiile când copilul refuză să o facă, era pedepsit în schimb în situațiile în care copiii acceptau, o făceau automat, doar pentru că a fost constrâns de adult, fără a simți cu adevărat regretul.

Astfel scuzele devin un gest automat pe care copilul îl practica pentru a evita pedeapsa.

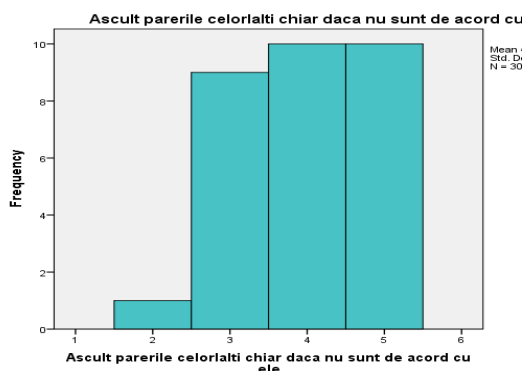

Fig. 5. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate

Tab. 5. Tabelul frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: Ascult păreriile celorlalți chiar dacă nu sunt de acord cu ele

	Frequency	Percent
Valid		
rar	1	3.3
uneori	9	30.0
des	10	33.3
intotdeauna	10	33.3
Total	30	100.0

Figura și tabelul anterior evidențiază că 33,3 din respondenți ascultă întotdeauna sau des păreriile celorlalți chiar dacă nu sunt de acord cu ele, 30% ascultă doar uneori păreriile celor cu care sunt în dezacord, iar 3,3% fac asta rar.

Datele de mai sus arată ca peste 60% dintre respondenți ascultă păreriile celorlalți chiar dacă nu sunt de acord cu ele. Atunci când două persoane nu sunt de acord înseamnă că se află într-un conflict de idei. În rândul celor care ascultă părerea celui cu care se află în conflict de viziune ar putea exista două categorii de persoane. Aceasta clasificare se face în funcție de intenția cu care practica ascultarea.

Una din categorii ar fi a celor care ascultă doar ca să răspundă, ca să riposteze și a doua ar fi a celor care ascultă ca să înțeleagă. În concluzie, nu putem ști cu exactitate și din ce motiv ascultă.

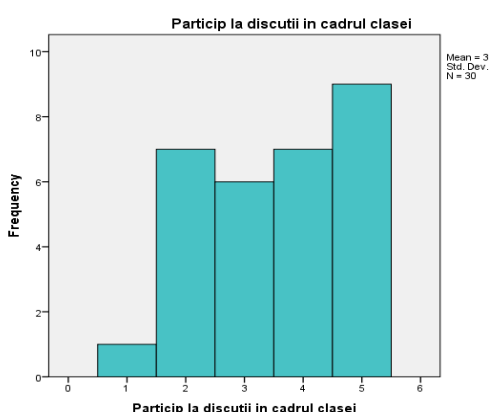

Fig. 6. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: "Particip la discuții în cadrul clasei"

Tab. 6. Tabelul frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: Particip la discutii in cadrul clasei

	Frequency	Percent
Valid		
niciodata	1	3.3
rar	7	23.3
uneori	6	20.0
des	7	23.3
intotdeauna	9	30.0
Total	30	100.0

Din totalul elevilor intervievați 30% susțin că sunt întotdeauna implicați în discuțiile din cadrul clasei, 23,3% se implică des, 20% o fac doar uneori. 23,3% au rare implicații în discuțiile clasei iar 1 singur reprezentant(3,3%) nu o face niciodată.

Gradul de implicare în cadrul clasei poate fi influențat de numeroase aspecte: de capacitatea de argumentare a propriilor păreri; capacitatea de a asculta ce au de spus ceilalți și de a respecta punctul de vedere al celorlalți și dreptul lor la opinie; abilitatea de a-și asuma responsabilități, nu stau deoparte când se iau decizii și conștientizează propriile responsabilități.

E posibil ca lipsa de implicare să apară atunci când nu doresc a se alătura acțiunilor colegilor atunci când nu sunt de acord cu scopul acestora și cu modul de desfășurare.

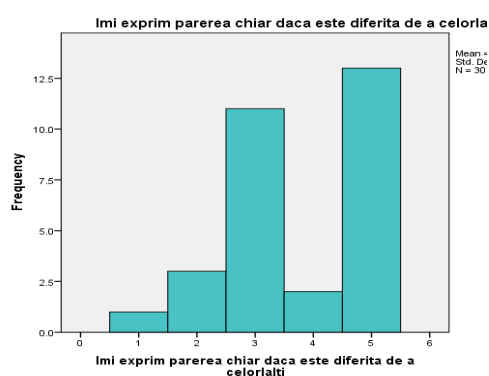

Fig. 7. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: "Îmi exprim părerea chiar dacă este diferită de a celorlalți"

Tab. 7. Tabelul frecvențelor la întrebarea: Îmi exprim părerea chiar dacă este diferită de a celorlalți

	Frequency	Percent
Valid		
niciodata	1	3.3
rar	3	10.0
uneori	11	36.7
des	2	6.7
intotdeauna	13	43.3
Total	30	100.0

Chiar dacă au o părere diferită de a celorlalți, aproape jumătate din elevii chestionați, respectiv 43,3%, afirmă că își susțin întotdeauna părerea proprie și 6,7% afirmă că fac acest lucru des. 36,7 % își apară cu fermitate opiniile doar uneori în timp ce 13% o fac rar sau poate chiar niciodată.

Procentul persoanelor care nu îndrăznesc să-și exprime părerile atunci când acestea diferă de ale celorlalți este relativ mic asta evidențiază faptul că respondenții își valorizează propriile opinii dând dovada de o stima de sine crescută.

O alta posibilă explicație este reprezentată de faptul că respondenți se află la vârsta la care încetează să se mai bazeze exclusiv pe opiniile celorlalți, în special pe opiniile adulților așa cum erau obișnuiți să procedeze în copilărie.

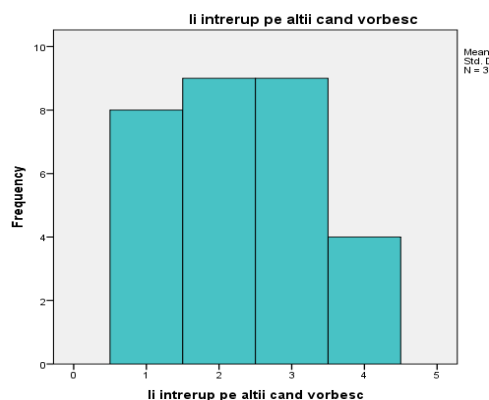

Fig. 8. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: "Îi întrerup pe alții când vorbesc"

Tab. 8. Tabelul frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: Îi întrerup pe alții când vorbesc

	Frequency	Percent
Valid		
niciodată	8	26.7
rar	9	30.0
uneori	9	30.0
des	4	13.3
Total	30	100.0

Din cei 30 de elevi, 30% au recunoscut că rar sau uneori îi întrerup pe alții când vorbesc, 13,3 % o fac des, în timp ce 26,7% susțin că nu au întrerupt niciodată o altă persoană în timpul unei conversații.

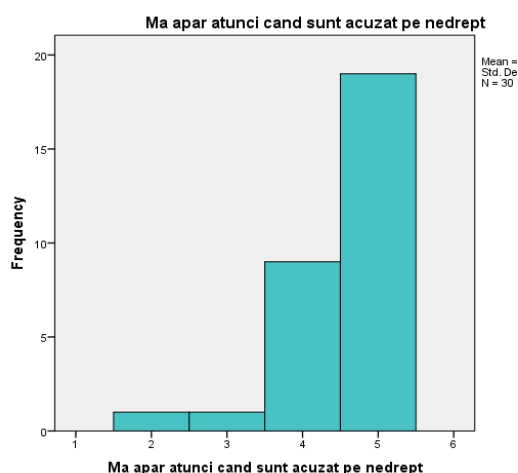

Fig. 9. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: "Mă apăr atunci când sunt acuzat pe nedrept"

Tab. 9. Tabelul frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: Mă apăr atunci când sunt acuzat pe nedrept

	Frequency	Percent
Valid		
rar	1	3.3
uneori	1	3.3
des	9	30.0
întotdeauna	19	63.3
Total	30	100.0

Mai mult de jumătate din elevi (63,3%) au susținut că se apără atunci când sunt acuzați pe nedrept și alți 30% afirmă că fac asta des. Doar 1% au susținut în mod egal că se apără de acuzele nedrepte doar uneori sau rar. Procentajele mari obținute în urma analizei răspunsurilor elevilor sunt rezultatul unui efort susținut al întregii societăți de a le aduce la cunoștință copiilor faptul că au drepturi și că acestea trebuie cunoscute și respectate.

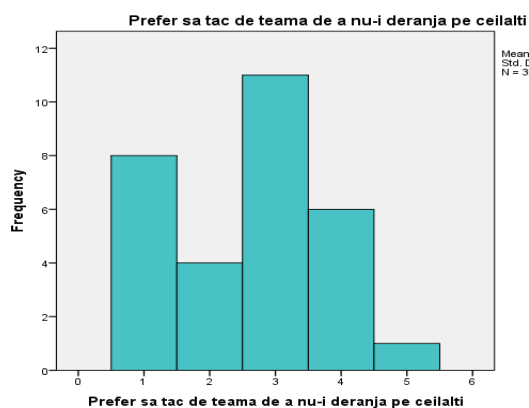

Fig. 10. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: "Prefer să tac de teama de a nu-i deranja pe ceilalți"

Tab. 10. Tabelul frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: Prefer să tac de teama de a nu-i deranja pe ceilalți

	Frequency	Percent
Valid		
niciodată	8	26.7
rar	4	13.3
uneori	11	36.7
des	6	20.0
întotdeauna	1	3.3
Total	30	100.0

Până la această vârstă elevii chestionați au intrat deja în contact prin intermediul școlii și a programelor școlare cu conținuturile tematice referitoare la drepturile copiilor și cunosc faptul că au dreptul la libera exprimare, știu că drepturile omului există pentru a garanta că ne tratăm unii pe alții corect și adecvat și cunosc principiile de bază precum demnitate, corectitudine, respect, autonomie și egalitate. Aceste drepturi sunt importante în viața lor, pentru că le protejează libertatea și le oferă posibilitatea să aibă un control asupra vieții lor având dreptul să ia parte la deciziile care le afectează viețile.

De teama de a nu deranja alte persoane, 36,6% din respondenți preferă uneori să nu își exprime propriile păreri, 20% fac asta des și o persoană din cele 30 spune că practica asta întotdeauna. La polul opus 26,7% spun că niciodată nu tac doar de teama de a nu-i deranja pe alții și 13,3% spun că o fac foarte rar.

Faptul că răspunsurile sunt atât de variate poate fi justificat de ideea conform căreia copii care nu deranjează acasă sau la școală sunt catalogați a fi în general foarte cuminți și ascultători tocmai deoarece nu doresc să atragă atenția și se gândesc mereu care este părerea celorlalți despre ei. Copiii care sunt foarte frecvent criticați de către persoanele importante din viața lor precum părinții și ceilalți membri ai familiei își vor pierde încrederea în sine și vor deveni timizi preferând să tacă.

Pe partea cealaltă în familiile unde copiii au fost încurajați să se exprime liber și nu le-au fost aspru judecate opiniile adolescenții nu consideră că o simplă expunere a propriilor idei ar putea deranja pe cineva, fiecare având dreptul să vorbească. Astfel sunt încurajați să își construiască o imagine de sine bună, care să nu fie dependentă și nici influențată de interacțiunile cu cei din jur.

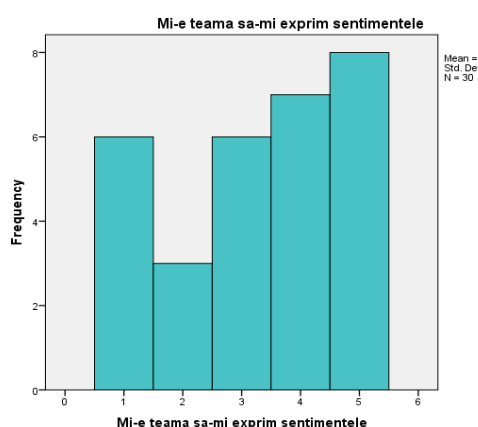

Fig. 11. Distribuția frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: "Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele"

Tab. 11. Tabelul frecvențelor absolute și cumulate la întrebarea: Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele

	Frequency	Percent
Valid		
niciodata	6	20.0
rar	3	10.0
uneori	6	20.0
des	7	23.3
intotdeauna	8	26.7
Total	30	100.0

Aproape jumătate din elevii chestionați susțin că le este teamă să își exprime sentimentele (26,7% întotdeauna și 23,3% des), 20% spun că simt această teamă uneori, 10% rar și 20% nu se tem niciodată să-și exprime sentimentele.

8. Testarea ipotezelor

Cercetarea are ca punct de pornire verificarea normalității distribuției datelor și inserarea histogramelor pentru cele două variabile. Tabelul evidențiază rezultatele obținute pentru normalitatea datelor.

Ipoteza 1: Se prezumă că există diferențe de gen în ceea ce privește teama de exprimare a propriilor sentimente ca trăsătură a comunicării asertive.

Tabel 12. Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele	Equal variances assumed	.951	.338	2.243	28	.033	1.149	.512	.100	2.199
	Equal variances not assumed			2.199	23.827	.038	1.149	.523	.070	2.228

Rezultatele testului t pentru eșantioane independente arată o **diferență semnificativă statistic** între cele două grupuri comparate în ceea ce privește afirmația „Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele”.

Valoarea p (Sig. 2-tailed) este **.033** (cu varianțe egale) și **.038** (fără asumarea egalității varianțelor), ambele fiind **sub pragul de semnificație de 0.05**, ceea ce indică faptul că **diferența dintre medii este semnificativă**.

Prin urmare, **unul dintre grupuri (posibil în funcție de gen sau alt criteriu) exprimă semnificativ mai multă teamă în a-și exprima sentimentele** decât celălalt. Diferența medie este de 1.149 puncte, ceea ce sugerează o diferență psihologică relevantă în exprimarea emoțiilor între cele două grupuri.

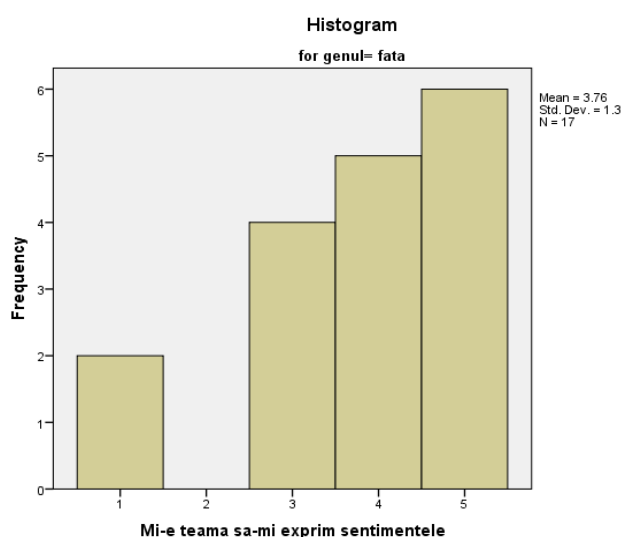

Fig. 12. Reprezentarea grafică a răspunsurilor fetelor la întrebarea: „Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele”

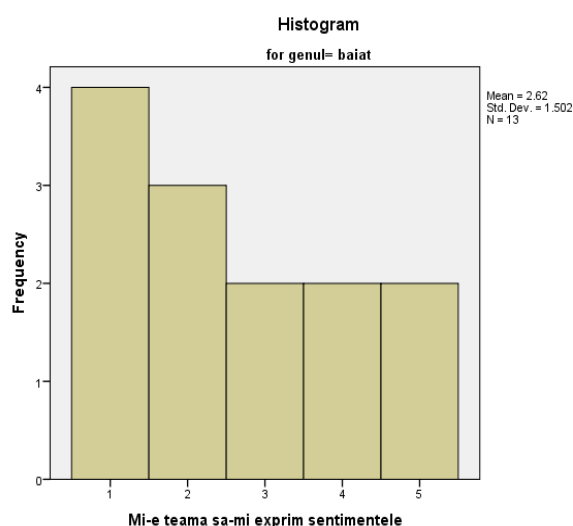

Fig. 13. Reprezentarea grafică a răspunsurilor băieților la întrebarea: „Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele”

Figura 12 arată că valoarea minimă a răspunsurilor este 1 (niciodată) și valoarea maximă este 5 (întotdeauna). La întrebarea: "Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele", 2 dintre fete au răspuns "niciodată", 4 au răspuns "uneori", 5 au oferit răspunsul "des" și cele mai multe dintre ele au bifat căsuța corespunzătoare răspunsului "întotdeauna"

Figura 13 evidențiază că valoarea minimă a răspunsurilor este 1 (niciodată) și valoarea maximă este 5 (întotdeauna). La întrebarea: "Mi-e teamă să-mi exprim sentimentele", cei mai mulți dintre băieți (4) au bifat căsuța corespunzătoare răspunsului "niciodată", 3 dintre ei au răspuns "rar" și în mode egal au fost bifate câte 2 răspunsuri pentru "uneori", "des" și "întotdeauna".

Diferențe de gen în exprimarea asertivă a sentimentelor – o perspectivă psihosocială

Comunicarea asertivă este o componentă esențială a interacțiunii umane eficiente, iar cercetările au indicat în mod constant existența unor diferențe de gen în manifestarea acesteia, în special în modul în care bărbații și femeile utilizează limbajul pentru a exprima influență și afiliere. Leaper și Ayres¹⁵, într-o amplă meta-analiză, au sintetizat zeci de ani de cercetare privind limbajul marcat de gen, analizându-l prin prisma a două dimensiuni interpersonale: asertivitatea (limbajul utilizat pentru a influența: comenzi, sugestii, critici, dezacorduri) și afilierea (limbajul orientat spre întărirea relației cu interlocutorul: acord, susținere, empatie). Rezultatele au arătat că bărbații tind să manifeste un stil mai asertiv, în timp ce femeile utilizează un limbaj mai afiliativ, deși magnitudinea acestor diferențe este influențată de contextul interacțiunii și de metodologia studiilor. Diferențele cele mai accentuate au fost observate în situații impersonale sau dezbateri, unde participanții erau invitați să argumenteze poziții divergente.

Un alt studiu relevant, realizat de Mathison și Tucker¹⁶, a utilizat Scala de Asertivitate Rathus pentru a investiga diferențele de gen în exprimarea asertivă. Rezultatele au indicat că bărbații tind să se manifeste mai asertiv în contexte publice, în timp ce femeile sunt mai asertive în contexte interpersonale private. De asemenea, bărbații s-au arătat mai dispuși să interogheze sau să dezaprobe persoane cu statut înalt, ceea ce sugerează o încredere mai mare în dreptul de exprimare într-un cadru formal sau ierarhic.

Este important de menționat că exprimarea opiniilor și a sentimentelor, în special în contexte tensionate, presupune și un grad de spirit critic. A pune la îndoială o opinie – indiferent de statutul persoanei care o formulează – este o abilitate fundamentală în comunicarea asertivă și argumentativă.

Studiul realizat în 2016 de Park și colaboratorii¹⁷, pe un eșantion de peste 15.000 de utilizatori de Facebook, a evidențiat diferențe importante de gen în utilizarea limbajului afiliativ și diferențe relativ reduse în ceea ce privește limbajul asertiv. Bărbații au manifestat o preferință pentru un limbaj mai rece, mai orientat spre obiecte, uneori critic sau controversat, în timp ce femeile au utilizat mai frecvent un limbaj cald, prietenos, cu expresii ale emoțiilor pozitive. Contrar așteptărilor, femeile au demonstrat un nivel ușor mai ridicat

¹⁵ Cindy Leaper și Melissa M. Ayres, "A Meta-Analytic Review of Gender Variations in Adults' Language Use: Talkativeness, Affiliative Speech, and Assertive Speech," *Personality and Social Psychology Review* 11, no. 4 (2007): 328–363, <https://doi.org/10.1177/1088868307302221>

¹⁶ D. L. Mathison și R. K. Tucker, "Sex Differences in Assertive Behavior: A Research Extension," *Psychological Reports* 51, no. 3 (1982): 943–948, <https://doi.org/10.2466/pr0.1982.51.3.943>

¹⁷ G. Park, D. B. Yaden, H. A. Schwartz, M. L. Kern, J. C. Eichstaedt, M. Kosinski, D. Stillwell, L. H. Ungar și M. E. Seligman, "Women Are Warmer but No Less Assertive than Men: Gender and Language on Facebook," *PLOS ONE* 11, no. 5 (2016): e0155885, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0155885>

de asertivitate decât bărbății, însă în contexte marcate de empatie și expresivitate emoțională.

Studiul de față își propune să investigheze o singură componentă a comunicării asertive – teama de a-ți exprima sentimentele – în rândul elevilor din ciclul gimnazial. Această dimensiune este esențială, întrucât exprimarea clară și specifică a emoțiilor contribuie la relații interpersonale autentice și la rezolvarea eficientă a conflictelor. Rosenberg¹⁸ subliniază că, pentru a comunica eficient sentimentele, trebuie să evităm generalizările de tipul „mă simt bine” sau „mă simt rău” și să folosim un vocabular emoțional nuanțat, care să faciliteze conexiunea cu interlocutorul. Vulnerabilitatea autentică în exprimarea emoțiilor poate deveni o resursă importantă în gestionarea tensiunilor și în dezvoltarea empatiei.

În cultura dominantă, bărbății sunt adesea socializați să își reprime expresiile emoționale, în special cele care denotă teamă sau sensibilitate, în timp ce femeile sunt încurajate să fie mai expresive, dar să nu adopte un comportament perceput ca dominator. Aceste norme de gen sunt adânc înrădăcinate și influențează percepțiile asupra exprimării sentimentelor. Barrett & Bliss-Moreau¹⁹ și Garside & Klimes-Dougan²⁰ susțin că diferențele în exprimarea emoțională sunt în mare parte un produs al socializării, nu al naturii biologice. Părinții, spre exemplu, au tendința de a sancționa manifestările emoționale negative la băieți, dar de a le accepta sau chiar încuraja în cazul fetelor – fapt ce poate avea consecințe pe termen lung asupra sănătății emoționale.

Frica – inclusiv teama de a-ți exprima sentimentele – este o reacție adaptativă, dar poate deveni problematică atunci când este exacerbată de traume sau de norme culturale care inhibă exprimarea vulnerabilității²¹. În contextul educațional, exprimarea emoțiilor reprezintă o formă valoroasă de autoafirmare și de dezvoltare socio-emoțională.

Rezultatele cercetării noastre arată că fetele manifestă o teamă mai accentuată în exprimarea liberă a sentimentelor comparativ cu băieții. Acest rezultat poate reflecta presiunile sociale și stereotipurile de gen, conform cărora exprimarea directă a emoțiilor poate fi asociată, în cazul fetelor, cu o atitudine percepută ca excesiv de autoritară – o trăsătură codificată cultural ca fiind „nepotrivită” pentru feminitate. Pe de altă parte, băieții pot nega această teamă pentru a se conforma idealurilor masculine de invulnerabilitate, fiind învățați că recunoașterea fricii echivalează cu o dovadă de slăbiciune.

În perioada preadolescenței, unde se încadrează și participanții la studiul de față, teama de a exprima sentimentele poate fi amplificată de lipsa unui vocabular emoțional adecvat. Fără acces la un repertoriu clar de termeni pentru emoții, elevii apelează la formule generale („mă simt bine/rău”), ceea ce limitează profunzimea comunicării. Această etapă de dezvoltare reprezintă însă o oportunitate importantă pentru cultivarea abilităților de comunicare asertivă și de reglare emoțională.

¹⁸ Marshall B. Rosenberg, *Nonviolent Communication: A Language of Life*, 3rd ed. (Encinitas: Puddledancer Press, 2015).

¹⁹ Lisa F. Barrett și Emily Bliss-Moreau, “She's Emotional. He's Having a Bad Day: Attributional Explanations for Emotion Stereotypes,” *Emotion* 9, no. 5 (2009): 649–658, <https://doi.org/10.1037/a0016821>

²⁰ R. B. Garside și B. Klimes-Dougan, “Socialization of Discrete Negative Emotions: Gender Differences and Links with Psychological Distress,” *Sex Roles: A Journal of Research* 47, no. 3–4 (2002): 115–128, <https://doi.org/10.1023/A:1021090904785>

²¹ Sara Carlton, Abbey Harrison, Sydney Honoré și Leilani B. Goodmon, “Conceal, Don't Feel: Gender Differences in Implicit and Explicit Expressions of Emotions,” *Modern Psychological Studies* 25, no. 1 (2020), Article 10, <https://scholar.utc.edu/mps/vol25/iss1/10>

În sprijinul acestei interpretări, putem invoca metafora folosită de Luminița Iacob²² în Psihologie școlară, care descrie preadolescentul drept un „cactus extrem de țepos”, o formă de autoapărare menită să protejeze o fragilitate interioară profundă. Întrebarea-cheie pe care o ridică această imagine este: „Poți și accepți să îmbrățișezi cactusul?” – adică, poți înțelege și susține vulnerabilitatea ascunsă sub un comportament defensiv?

În acest sens, răspunsurile oferite de elevi la întrebarea deschisă „Un coleg/colegă te jignește. Cum rezolvi problema?” devin revelatoare. 21 dintre cei 30 de respondenți au afirmat că aleg să ignore, 4 au spus că răspund în același mod, doar 3 ar exprima verbal dezacordul într-o formă moralizatoare („nu e frumos să jignești”), iar 2 ar apela la autoritate. Niciun elev nu a ales să exprime cum se simte în fața unei astfel de situații. Această evitare a exprimării emoțiilor poate semnaliza dificultăți în recunoașterea și gestionarea trăirilor, dar și o cultură relațională în care confruntarea emoțională este percepută ca periculoasă sau inacceptabilă.

Prin urmare, studiul evidențiază importanța înțelegerii comunicării asertive dincolo de simple diferențe de gen, și accentuează rolul esențial al educației emoționale în școală, pentru dezvoltarea unei relaționări sănătoase, empatică și autentice în rândul preadolescenților.

Concluzii

Studiul nostru și-a propus să dovedească existența diferențelor de gen în ceea ce privește teama de exprimare a sentimentelor, componentă a comunicării asertive la elevi cu vârste cuprinse între 11 și 14 ani. Prin analiza cantitativă și calitativă a rezultatelor obținute ca urmare a aplicării chestionarelor, a rezultat faptul că există diferențe de gen în ceea ce privește utilizarea comunicării asertive, în special în teama de a-și exprima sentimentele, fetele fiind cele care înregistrează scoruri mai mari (3,76) decât băieții (2,62) la această componentă.

Diferențele de exprimare emoțională dintre bărbați și femei sunt mai degrabă un produs al socializării decât al diferențelor biologice. Rezultatele studiului pot fi influențate de răspunsurile oferite de băieți care își suprimă emoțiile tradiționale nonmasculine de exemplu teama, de stereotipiile de gen induse fetelor conform cărora nu trebuie să-și exprime prea direct sentimentele și de concepțiile referitoare la creșterea vulnerabilității în momentul în care ne expunem sentimentele.

Vârsta respondenților poate avea și ea o influență a supra rezultatelor fiind caracterizată de amplificarea structurii personalității și accentuarea aspectelor diferențiale ale manifestărilor sale.

References

- Alberti, Robert E., și Michael L. Emmons. *Your Perfect Right: A Guide to Assertive Living*. 6th ed. San Luis Obispo, CA: Impact Publishers, 1990.
- Ames, David R., și Francis J. Flynn. "What Breaks a Leader: The Curvilinear Relation between Assertiveness and Leadership." *Journal of Personality and Social Psychology* 92, no. 2 (2007): 307–324. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.2.307>
- Argyle, Michael, F. Alkema, și R. Gilmour. "The Communication of Friendly and Hostile Attitudes by Verbal and Non-Verbal Signals." *European Journal of Social Psychology* 1, no. 3 (1971): 385–402. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420010307>

²² A. Cosmovici și L. Iacob, *Psihologie școlară* (Iași: Polirom, 1999).

- Baban, Aurel. *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*. Cluj-Napoca: Imprimeria „Ardealul”, 2000.
- Barrett, Lisa F., și Emily Bliss-Moreau. “She's Emotional. He's Having a Bad Day: Attributional Explanations for Emotion Stereotypes.” *Emotion* 9, no. 5 (2009): 649–658.
<https://doi.org/10.1037/a0016821>
- Bocoș, Mihai, coord. T. R. Răduț, C. Stan, O. Chiș, și D. Andronache. *Dicționar praxiologic de pedagogie. Volumul I: A–D*. Pitești: Editura Paralela 45, 2016.
- Carlton, Sara, Abbey Harrison, Sydney Honoré, și Leilani B. Goodmon. “Conceal, Don't Feel: Gender Differences in Implicit and Explicit Expressions of Emotions.” *Modern Psychological Studies* 25, no. 1 (2020), Article 10. <https://scholar.utc.edu/mps/vol25/iss1/10>
- Cosmovici, A., și L. Iacob. *Psihologie școlară*. Iași: Polirom, 1999.
- Cruz, Zac M. *Assertiveness Training: Mastering Assertive Communication to Learn How to Be Yourself and Still Manage to Win the Respect of Others*. Independently Published, 2020.
- Garside, R. B., și B. Klimes-Dougan. “Socialization of Discrete Negative Emotions: Gender Differences and Links with Psychological Distress.” *Sex Roles: A Journal of Research* 47, no. 3–4 (2002): 115–128. <https://doi.org/10.1023/A:1021090904785>
- Gordon, J. *Organizational Behavior*. New York: Allyn and Bacon Inc., 1983.
- Lancer, Dana. *How to Speak Your Mind: Become Assertive and Set Limits*. U.S.A.: Smashwords Edition, 2012.
- Leaper, Cindy, și Melissa M. Ayres. “A Meta-Analytic Review of Gender Variations in Adults' Language Use: Talkativeness, Affiliative Speech, and Assertive Speech.” *Personality and Social Psychology Review* 11, no. 4 (2007): 328–363.
<https://doi.org/10.1177/1088868307302221>
- Rosenberg, Marshall B. *Nonviolent Communication: A Language of Life*. 3rd ed. Encinitas: Puddledancer Press, 2015.
- Mathison, D. L., și R. K. Tucker. “Sex Differences in Assertive Behavior: A Research Extension.” *Psychological Reports* 51, no. 3 (1982): 943–948. <https://doi.org/10.2466/pro.1982.51.3.943>
- Park, G., D. B. Yaden, H. A. Schwartz, M. L. Kern, J. C. Eichstaedt, M. Kosinski, D. Stillwell, L. H. Ungar, și M. E. Seligman. “Women Are Warmer but No Less Assertive than Men: Gender and Language on Facebook.” *PLOS ONE* 11, no. 5 (2016): e0155885.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0155885>
- Pânisoară, I. O. *Comunicarea eficientă: Metode de interacțiune educațională*. Iași: Polirom, 2003.
- Potts, C., și S. Potts. *Asertivitatea: Cum să rămâi ferm indiferent de situație*. București: Trei, 2017.